

بررسی ارتباط سرطان پستان با وجود سابقه فامیلی درجه اول در زنان مبتلا به سرطان پستان مراجعه کننده به بیمارستان منتخب دانشگاه علوم پزشکی تهران سال ۱۳۷۴

فرشته جمشیدی اوانکی*

چکیده:

پژوهش حاضر، یک مطالعه توصیفی تحلیلی گذشته نگر بصورت مورد - شاهدی می باشد که به منظور تعیین ارتباط سرطان پستان با سابقه فامیلی درجه اول در زنان مبتلا به سرطان پستان مراجعه کننده به بیمارستان منتخب دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۷۴ انجام شده است.

واحدهای پژوهش در دو گروه مورد و شاهد قرار گرفتند گروه مورد، ۳۲۰ نفر، که زنان مبتلا به سرطان پستان بودند و گروه شاهد، ۳۳۹ نفر از افراد سالم، که بین سنین ۲۵ تا ۶۴ سال واجد شرایط تعیین شده در پژوهش بودند.

روش نمونه گیری، بصورت تصادفی و از نظر سن و این که اولین حاملگی آنان بعد از ۳۵ سالگی نباشد. و دچار بلوغ زودرس و یائسگی دیررس نشده باشند، از قرصهای خوراکی جلوگیری از حاملگی استفاده نکرده باشند، همگن گردید. و سپس سابقه فامیلی درجه اول در دو گروه مقایسه گردید.

همچنین سابقه سرطان پستان در مادر، خواهر، در مادر و خواهر (هر دو)، در دو خواهر (هر دو) بصورت یکطرفه یا دو طرفه در قبل و بعد از یائسگی نیز مقایسه گردید.

ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه، بود که توسط پژوهشگر و یا واحدهای پژوهش، تکمیل گردید. یافته های این پژوهش، بصورت جداول و دو نمودار آماری خلاصه شده است. جهت وصف متغیرهای مستقل و وابسته از آمار توصیفی و برای شرح ارتباط بین دو متغیر از آمار استنباطی استفاده شده است. محاسبات آماری توسط نرم افزار کامپیوتری SPSS انجام شد و نمودارها توسط برنامه HG رسم گردید.

نتایج بدست آمده نشان داد که بین سرطان پستان و سابقه فامیلی درجه اول ارتباط معنی داری وجود دارد ($P = ۰/۰۰۰۲$). همچنین سابقه سرطان پستان در مادر، خواهر، مادر و خواهر، بصورت یکطرفه و قبل از یائسگی با ابتلا آن ارتباط معنی داری را نشان دادند ($P < ۰/۰۵$). لیکن سابقه سرطان پستان در دو خواهر بصورت یکطرفه و قبل و بعد از یائسگی با ابتلاء آن (به علت کم بودن تعداد نمونه) ارتباط معنی داری نشان نداد.

کلیدواژه ها: سرطان پستان - فامیل درجه اول

* کارشناس ارشد مامایی عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی تهران

مقدمه :

سرطان یک مسئله جهانی بوده و محدود به کشورهای صنعتی نمی باشد. آمار مرگ و میر ناشی از سرطان، در کشورهای صنعتی بجز ژاپن، بالاتر از کشورهای نیمه صنعتی، می باشد (۱). سرطان پستان، شایعترین سرطان زنان، در کشورهای توسعه یافته، می باشد. در واقع از هر ۴ زن مبتلا به سرطان، یک نفر دچار سرطان پستان شده و در آمریکا از هر ۹ زن یک نفر دچار سرطان پستان می شود (۲).

شیوع سرطان پستان، در سنین ۴۰ تا ۴۹ سالگی، بطور متوسط در سن ۴۵ سالگی، می باشد (۳).

عوامل مؤثر در بروز ابتلاء به سرطان پستان عبارت از: سن، بلوغ زودرس، یائسگی دیررس، سن اولین حاملگی، مدت شیردهی و تعداد زایمان، مصرف قرصهای خوراکی جلوگیری از بارداری، چاقی و رژیم غذایی پرچرب، عامل فامیلی درجه اول (مخصوصاً در مادر و خواهر با هم) می باشد. وجود اسیدهای چرب در بدن، باعث ساخته شدن استروژن می شوند و در نتیجه خطر سرطان پستان وابسته به استروژن را افزایش می دهند (۴).

زنانی که دارای سابقه سرطان پستان در فامیل درجه اول وابسته می باشند ۳ الی ۵ برابر بیش از سایرین مستعد ابتلاء هستند و چنانچه در سابقه خانوادگی خود سابقه سرطان آندومتر و تخمدان را ذکر می کنند این افزایش به ۱/۳ تا ۱/۴ برابر می رسد (۵).

مواد و روشها :

در این پژوهش، نمونه گیری بصورت تصادفی، انجام شده است. افراد گروه مورد، از زنان مبتلا به سرطان پستان که در محدوده سنی ۲۵ تا ۶۴ سال و مبتلا به سرطان دیگری نبوده اند انتخاب شدند. برای به حداقل رساندن، اثر عامل تغذیه، تقریباً از یک جامعه همگون، انتخاب شدند و کلیه شرایط نمونه گیری را دارا بودند.

افراد شاهد نیز، زنان سالمی بودند که شرایط نمونه گیری را داشتند. پژوهشگر جهت جمع آوری داده ها با استفاده از پرسشنامه، به درمانگاههای زنان و تومور پستان و بخشهای مختلف و درمانگاههای سرطان پستان و بخش مدارک پزشکی سرطان مؤسسه مجتمع بیمارستانی امام خمینی، مراجعه کرده است.

نتایج :

یافته های پژوهش نشان داد ۳۳ نفر از مبتلایان سرطان پستان، یعنی ۱۰/۳٪ دارای سابقه ابتلاء بودند و در افراد سالم ۹ نفر یعنی ۲/۶٪ چنین سابقه ای را داشتند که آزمون کای دو، ($P = ۰/۰۰۰۲$) ارتباط معنی داری را نشان داد.

در رابطه با تعیین میزان سابقه فامیلی درجه اول، با سرطان پستان در زنان مبتلا، نتیجه نشان داد ۳۳ نفر (۱۰/۳٪) از افراد مبتلا دارای سابقه فامیلی درجه اول با سرطان پستان بودند.

در رابطه با تعیین میزان سابقه فامیلی درجه اول سرطان پستان در زنان سالم، ۹

معنی‌دار نشان داده شد. مقایسه میزان سابقه سرطان پستان بصورت یکطرفه یا دو طرفه، در خواهر قبل و بعد از یائسگی در خواهر بصورت یکطرفه با ($P=0/01$) و قبل از یائسگی با ($P=0/025$) معنی‌دار نشان داده شد.

مقایسه میزان سابقه سرطان پستان بصورت یکطرفه یا دو طرفه، در مادر و خواهر قبل و بعد از یائسگی، بصورت یکطرفه با ($P=0/03$) و قبل از یائسگی با ($P=0/03$) معنی‌دار نشان داده شد.

مقایسه میزان سابقه سرطان پستان بصورت یکطرفه یا دو طرفه در دو خواهر قبل و بعد از یائسگی، به علت کم بودن تعداد نمونه ($P=0/3$) ارتباط معنی‌دار را نشان نداد.

نفر ۲/۶٪ از افراد سالم دارای سابقه فامیلی درجه اول بودند.

در رابطه با تعیین میزان سابقه سرطان پستان یکطرفه، دو طرفه در مادر، خواهر، در مادر و خواهر، در دو خواهر قبل از سن یائسگی، سابقه ابتلاء در مادر ۱۷ نفر ۵/۳٪ بصورت یک طرفه، ۱ نفر ۰/۳٪ بصورت دو طرفه و ۱۳ نفر ۴/۱٪ قبل از یائسگی بود. سابقه ابتلاء در خواهر ۱۰ نفر ۲/۱٪ بصورت یکطرفه و ۹ نفر ۲/۸٪ قبل از یائسگی بود سابقه ابتلاء در مادر و خواهر (هر دو) ۴ نفر ۱/۳٪ بصورت یکطرفه و ۴ نفر ۱/۳٪ قبل از یائسگی بود. سابقه ابتلاء در دو خواهر ۱ نفر ۰/۳٪ بصورت یکطرفه، و ۱ نفر ۰/۳٪ قبل از یائسگی بود.

در رابطه با تعیین میزان سابقه سرطان پستان بصورت یکطرفه یا دو طرفه، در مادر، خواهر، در مادر و خواهر (هر دو)، در دو خواهر (هر دو) که بعد از سن یائسگی وجود داشته است، سابقه ابتلاء در مادر ۵ نفر ۱/۶٪ بعد از یائسگی بود.

سابقه ابتلاء در خواهر ۱ نفر ۰/۳٪ بعد از یائسگی بود. سابقه ابتلاء در مادر و خواهر بعد از یائسگی وجود نداشت سابقه ابتلاء در دو خواهر نیز بعد از یائسگی وجود نداشت.

مقایسه میزان سابقه سرطان پستان بصورت یکطرفه یا دو طرفه، در مادر قبل و بعد از یائسگی، در مادر بصورت یکطرفه با ($P=0/025$) و قبل از یائسگی با ($P=0/003$)

جدول شماره ۱ - مقایسه واحدهای دو گروه مورد و شاهد بر حسب سابقه سرطان پستان در مادر و خواهر قبل و بعد از یائسگی

جمع (سطری)	قبل از یائسگی	سابقه ندارد	سابقه سرطان پستان در مادر و خواهر
			تعداد (درصد)
۳۲۰	۴ (۱/۳)	۳۱۶ (۹۸/۸)	مورد
۳۳۹	۰ (۰)	۳۳۹ (۱۰۰)	شاهد
۶۵۹	۴	۶۵۵	جمع (ستونی)

ارتباط معنی دار بین ابتلاء به سرطان پستان و سابقه ابتلاء در مادر و خواهر (هر دو) قبل از یائسگی، از آزمون دقیق فیشر استفاده گردید. نتیجه آزمون ارتباط معنی دار را با $(P = ۰/۰۳)$ نشان داد.

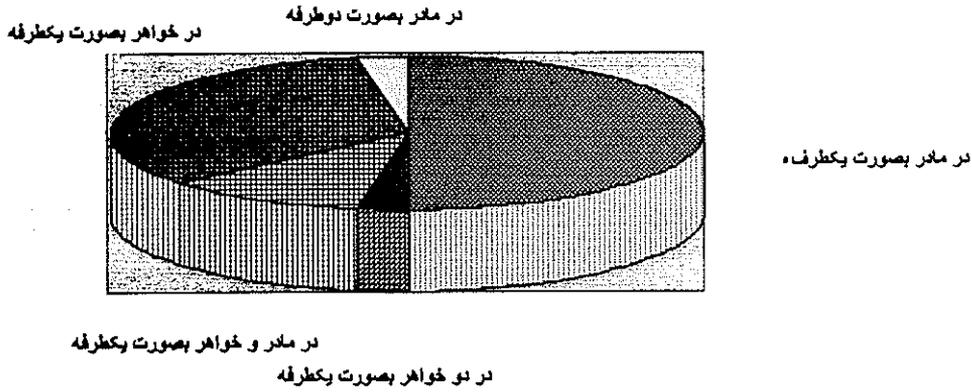
جدول فوق نشان می‌دهد ۱/۳٪ مبتلایان به سرطان پستان، سابقه ابتلاء در مادر و خواهر قبل از یائسگی داشتند و این میزان در افراد سالم صفر بود. هیچیک از افراد سالم سابقه ابتلاء در مادر خواهر نداشتند. به منظور تعیین

جدول شماره ۲ - مقایسه واحدهای دو گروه مورد و شاهد بر حسب سابقه سرطان پستان در دو خواهر بصورت یکطرفه یا دو طرفه

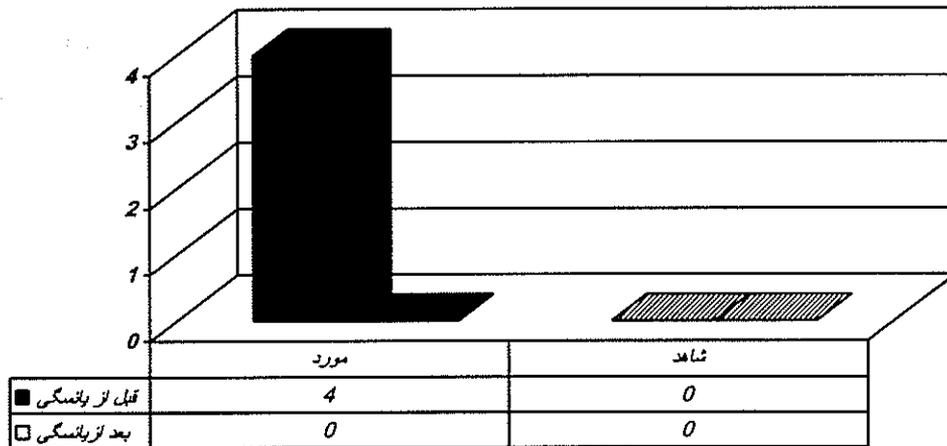
تعداد (درصد)	سابقه سرطان پستان در دو خواهر		یکطرفه	سابقه ندارد	جمع (سطری)
	مورد	شاهد			
۱ (۰/۳)	۳۱۹ (۹۹/۷)	۳۲۰	۱	۳۱۹	۳۲۰
۰ (۰)	۳۳۹	۳۳۹	۰	۳۳۹	۳۳۹
۱ (ستونی)	۶۵۸	۶۵۹	۱	۶۵۸	۶۵۹

جدول فوق نشان می‌دهد در ۱ نفر یا ۰/۳٪ از مبتلایان سرطان پستان سابقه ابتلاء در دو خواهر بصورت یکطرفه وجود داشت، در صورتی که هیچیک از افراد سالم دارای چنین سابقه‌ای نبودند. به منظور تعیین ارتباط معنی‌دار بین ابتلاء به سرطان پستان در فرد و سابقه

ابتلاء در دو خواهر بصورت یکطرفه از آزمون دقیق فیشر استفاده گردید. نتیجه آزمون نشان داد که نمی‌توان ارتباط معنی‌داری بین سرطان پستان در دو خواهر بصورت یکطرفه یا دوطرفه و ابتلاء آن (به علت کم بودن تعداد) نشان داد.

نمودار شماره ۱ - توزیع فراوانی مطلق واحدهای دو گروه مورد و شاهد بر حسب سابقه سرطان پستان در (مادر - خواهر، مادر و خواهر، دو خواهر) بصورت یکطرفه یا دو طرفه

نمودار شماره ۲ - توزیع فراوانی مطلق واحدهای دو گروه مورد و شاهد بر حسب سابقه سرطان پستان در مادر و خواهر قبل و بعد از یائسگی

$P = ۰/۰۳$

بحث و نتیجه گیری:

یافته های پژوهش نشان داد: ۱۰/۳٪ از افراد گروه مورد، سابقه خانوادگی درجه اول ابتلاء به سرطان پستان داشتند و در گروه شاهد ۲/۶٪ افراد دارای چنین سابقه ای بودند. مقایسه دو گروه، ارتباط معنی دار سرطان پستان و سابقه خانوادگی درجه اول ($P=0/0002$) را نشان داد.

در رابطه با سرطانهای دیگر در فامیل درجه اول، گروه مورد، تنها ۰/۳٪ سابقه ابتلاء به سرطانهای دیگر در فامیل درجه اول داشتند و در گروه شاهد نیز ۳/۵٪ سابقه ابتلاء به سرطانهای دیگر در فامیل درجه اول داشتند.

در رابطه با سابقه نوع بیماری در پستان در دو گروه مورد و شاهد نتایج نشان داد: ۵/۳٪ افراد گروه مورد، دارای سابقه ابتلاء به ماستیت بودند و در گروه شاهد ۹/۷٪ افراد دارای چنین سابقه ای بودند. سابقه ابتلاء به ماستیت با ابتلاء به سرطان پستان دارای ارتباط معنی دار ($P=0/00$) شده است (۴).

در رابطه با سابقه سرطان در پستان مقابل ۴/۷٪ از افراد گروه مورد، سابقه ابتلاء به سرطان در پستان مقابل را داشتند و افراد شاهد، هیچگونه سابقه ابتلاء سرطان پستان نداشتند.

در رابطه با سابقه سرطان پستان در مادر بصورت یکطرفه یا دو طرفه: در گروه مورد ۵/۳٪ سابقه سرطان پستان در مادر بصورت یک طرفه و ۰/۳٪ بصورت دوطرفه بودند. در گروه شاهد ۲/۱٪ از افراد سابقه

سرطان پستان در مادر فقط به صورت یکطرفه داشتند. سابقه سرطان پستان در مادر بصورت یکطرفه ($p=0/025$) معنی دار شد (۷).

در رابطه با سابقه سرطان پستان در مادر قبل و بعد از یائسگی: در گروه مورد ۴/۱٪ از افراد سابقه سرطان پستان در مادر قبل از یائسگی و ۱/۶٪ افراد سابقه آن را بعد از یائسگی داشتند.

در گروه شاهد ۱/۸٪ از افراد سابقه سرطان پستان در مادر قبل از یائسگی و ۰/۳٪ از افراد سابقه بعد از یائسگی داشتند (۸).

برونر و همکارانش (۱۹۹۳) در رابطه با سابقه سرطان پستان در مادر و خواهر قبل و بعد از یائسگی: در گروه مورد ۱/۳٪ از افراد دارای سابقه ابتلا قبل از یائسگی بودند. هیچیک از افراد گروه شاهد دارای چنین سابقه ای نبودند. NCI (۱۹۹۴) می نویسد کسانی که دو فامیل درجه اول آنها مبتلابه سرطان پستان باشد ۴۴٪ مبتلا می شوند.

در رابطه با سابقه سرطان پستان در دو خواهر بصورت یکطرفه یا دو طرفه در دو خواهر: در دو گروه مورد ۳٪ از افراد سابقه سرطان پستان در دو خواهر بصورت یکطرفه داشتند و افراد گروه شاهد هیچیک دارای چنین سابقه ای نبودند (۱۰).

با توجه به اهمیت پرخطر بودن افرادی که دارای سابقه درجه اول ابتلابه سرطان پستان می باشد غربالگری این گروه از زنان در جامعه پیشنهاد می گردد.

Prable Breast Cancer", cancer, 1994, 74: 1591-4.

7 - New comb, et al. "lactation and a reduced risk of premenopausal breast cancer", New England journal of medicine 330, 1994, PP: 81-84.

همچنین آموزشهای لازم جهت تأمین بهداشت پستان و خود آزمایی ماهانه پستان و آموزش علائم تهدید کننده و مراجعه به مراکز بهداشتی و درمانی می‌تواند گام مؤثری در پیشگیری از ابتلاء به این بیماری باشد.

فهرست منابع:

۱ - شوارتز، سیمور. بیماریهای تیروئید پستان ترجمه مرتضی دلاورخان و مهرداد صالحی، تهران مؤسسه فرهنگی انتشاراتی حیان، ۱۳۷۳.

2 - Schwartz, seymouri, et al. Principales of surgery sixth ed NewYork, MC Grow-Hill, 1994.

۳ - بورکیست، جرج اصول بیماریها، تشخیص و درمان. جلد دوم. ترجمه صمیمی، رامبد و همکاران. تهران: انتشارات فروغ اندیشه، ۱۳۷۱.

4 - Douglas j. Marchant, "contemporary management of Breast cancer" Obstetrics and Gynecdogy Clinics of North America 1994, 21(4), 555-582.

5 - Tsse labacher, kurt, et al, Harrison's Principles of internal medicine, Bed New York: Mc Grow Hill, 1994.

6 - Krozoniowski, staislaw. "Reproductive History and Prognosis in Patients with a

Relationship between breast cancer and first class familial background in women suffered from breast cancer in hospitals of Tehran University of medical sciences.

F. Jamshidi Evanaki

Abstract:

This is a retrospective descriptive – analytical study on determination of the relationship between breast cancer and first class familial background in women suffered from breast cancer in hospitals of Tehran university of medical sciences in 1997.

The investigated units consisted of 659 women suffered from breast cancer. The samples were randomly assigned into 2 groups, 320 women suffering from breast cancer in case group and 339 healthy women ranging in age from 25 to 64 in control group. The following criteria in two groups were considered: age, pregnancy before 35 years of age, the nonexistence of late menopause and pubertas praecox, and not using contraceptive pills.

The background of the first class familial of the samples were compared. Furthermore, the background of breast cancer in mother, sister, mother and sister, two sisters (unilaterally or bilaterally) before and after menopause was compared.

To collect data, a questionnaire was used.

The results indicated that there was a significant statistically relationship between breast cancer and first class familial background ($P=0.0002$). Besides, the background of breast cancer in mother, sister, mother and sister unilaterally and before menopause was significantly related to suffering the patients from breast cancer ($P<0.05$). However, there was no significant relationship between the background of breast cancer in two sisters unilaterally before and after menopause and suffering the patients from breast cancer.

Key words: breast cancer, first class family